

Tunc tu memento, praesidium Alpium,
 Fraeclare Sonti, quantum habet alveus,
 Quidquid liquoris coela fundunt,
 Congerere et sociare in unum.

Claustis refractis, quae retinent aquas,
 Remitte habenas, ne cohibe tuos
 Fluctus, sed ultra volve ripam
 Exsuperans fremitu minaci,

Aestumque totum, quatenus imperas,
 Turmam in rapacem verte nec abstinence,
 Donec latrones terrae avitae
 Obrueris dederisque leto.

Slovensko gledišče.

Zadnji mesec v sezoni so vpriporili sledeče drame: 3. t. m. „Revčka Andrejčka“, 9. t. m. Ivan Tavčarjevega „Antonio Gledjeviča“, spretno dramatisiranega od igravca, gospoda H. Nučiča, 12. t. m. burlesko „On in njegova sestra“, v kateri je gostovala v takih igrarj dobro rutinirana Pollakova iz Zagreba, 23. t. m. se je zopet ponovil „On in njegova sestra“, tudi „Revček Andrejček“ in „Antonio Gledjevič“ sta se ponovila. To je ves in celoten dramski repertoar marčne sezone. Zaključila se je sezona z opero „Pikova dama“ od Čajkovskega. — Ob taki bornosti pisati oceno, ni lahka stvar. Igralsko osebje je storilo svojo dolžnost, toda svojih zmožnosti uriti ob takih igrarj, ki danes so in jutri niso, seveda ne more, tudi pri najboljši volji. Najslabše se pri tem godi občinstvu, ki se naposled ali naveliča gledišča ali pa postane čisto brezčutno in otopi v ozračju „Njega in njegove sestre“ in podobnih proizvodov. Škoda, da se pri nas drugod veliko več kulturnega stori kot v gledišču, ki bi drugače lahko bilo v enem oziru najboljše vzgojevališče za ljudstvo. — x —

Knjižnica rajnega Iv. Vesela, trnovskega dekana, ki jo je podedovala družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, se bo sedaj v prid družbi podrobno prodala. Krasna knjižnica obsega nad 1100 knjig v okoli 1500 zvezkih iz vseh strok človeškega znanja. Imenik s cenami izide v kratkem in se bo razposlal resnim kupcem le na zahtevo, ako se po dopisnici oglase pod naslovom: Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (Narodni dom).

Josef Foerster sen. Nedavno je v Pragi umrl imenitni češki glasbeni kritik in skladatelj Jos. Foerster sen., katerega ime je zaslovelo zlasti v letih 1860 do 1870. V tej dobi je bil Foerster na vrhuncu svoje vsestranske delavnosti. Vzgojil je mnogo učencev. Foerster je bil odličen regens chori in reformator cerkvene glasbe. Porodil se je 22. svečana 1839, študiral na orgljarski šoli v Pragi in potem bil organist na raznih mestih. L. 1873. ga je praška mestna občina poslala v Nemčijo, kjer je proučeval nove glasbene smeri gregorianskega petja. L. 1887. je postal kapelnik pri cerkvi sv. Vida na praškem gradu. Pet let pozneje je bil imenovan za izrednega člana češke akademije. Kot pisatelj je zaslovel zlasti po moderno sestavljenem delu „Nauka o harmonii“ (tudi v nemškem jeziku) in drugih spisih. Njegovih glasbenih del je nebroj. Za „Jubilejni mši“ je dobil Foerster častno nagrado.

Dr. Otakar Hostinský, vseučiliški profesor v Pragi, češki zgodovinar umetnosti, estetik in glasbeni kritik, je nedavno dovršil 60 let. Hostinský se je porodil l. 1847. v Martinovski pri Budinji na Češke. Študiral je v Pragi in Monakovem.

Od l. 1877. sem je predaval zgodovino glasbe na konservatoriju in zgodovino umetnosti na novo ustanovljeni umetniško-obrtni šoli v Pragi. Leta 1883 je bil imenovan za izrednega in deset let pozneje za rednega profesorja estetike na češki univerzi, kjer od l. 1894. predava tudi zgodovino umetnosti. Hostinský je s pesnikom Sv. Čechom urejeval mesečnik „Květy“; Fibichu je napisal libreto za opero „Messinská nevěsta“ in Rozkošnému za priljubljeno opero „Popelka“. Libreto k „Popelki“ spada k najboljšim češkim libretom. V najnovejši dobi se je dr. Hostinský posvetil proučevanju čeških narodnih pesmi. Ime dra. Hostinskega je v ozki zvezi z zgodovino češke glasbe in moderno estetiko. S Smetano vred je uveljavil nova glasbena načela. V estetiških vprašanjih se strinja s Herbartom, to kaže zlasti v svojem delu „Herbart's Esthetik“. Pravično ocenjuje in umeva Hostinský tudi krščansko umetnost. V nekem članku v „Šest rozprav“ pravi Hostinský: „Versko vprašanje je danes ravno tako času primerno, kakor je bilo poprej, in dokler ostane na dnevnem redu, dotlej ostane tudi verska umetnost zelo važen činitelj, ki ga je mogoče zanemarjati, a nikoli odstraniti. Odkod ima ljudstvo svojo prvo umetniško omiko negoli iz cerkve?“ — Knjig in razprav Hostinskega (v češkem in nemškem jeziku) je več nego 140. *Fr. Št.*

Prof. dr. J. L. Pič, sloveči češki arheolog, je obhajal pred kratkem svojo šestdesetletnico. Porodil se je v Mšenu, študiral je v Pragi in je najprej služboval kot profesor na gimnaziji v Mladí Boleslavi in potem v Pragi; sedaj je profesor na češki univerzi. Dr. Pič predvsem zanimajo narodopisna in državno-pravna vprašanja slovanskih narodov. V to svrhu je veliko potoval zlasti po Ogrskem in Rumunskem. Prvo njegovo večje delo je izšlo l. 1875—1877. v ruskem jeziku pod naslovom: „Očerk istoriji Slavjan“; prvi njegov večji spis v češkem jeziku je izšel v „Časopisu českého Musea“, l. 1878. „Rodový byt u Slováků a uherských Rumunů“. V daljših svojih spisih je razšil znanstveni spor o izviru Rumunov ter je dokazoval, da so Slovaki na Ogrskem imeli samoupravo. Drugo njegovo znamenito delo je „Dějiny národa ruského“; od tega spisa je izšel samo l. del, ki se konča s smrtjo Katarine II. (1796.) Pič je nameraval spisati delo o slovanski omiki v dob knezov (VII. do XII. stoletja), ker je pa spoznal, da so zgodovinski viri za tako delo nedostadni, je jel proučevati arheologijo, v kateri je Pič sedaj strokovnjak svetovnega imena. L. 1893. je postal kustos in pozneje ravnatelj arheoloških zbirk češkega muzeja, ki jih je tako obogatil in uredil, da se morejo kosati z najboljšimi na svetu. Plodove svojih dolgoletnih arheoloških in zgodovinskih študij je Pič zbral v monumentalnem delu „Starožitnosti české“, katerega sta že izšla dva zvezka „Čechy předhistorické“ in „Čechy na úsvitě dějin“. Tretji zvezek bo popisal „Čechy za doby knížecí“. Spisi Pičevi so se tujni tako prikupili, da so prevedeni na nemški in francoski jezik. Dr. Pič je ud češke akademije in častni član znanstvenih društev v Odesi, Moskvi, Peterburgu, Rjazani, Vratislavi, Kraljevcu, Bruselju, Kodanju, Rimu, Parizu in dr.

Prof. Dmitrij Ivanovič Mendelějev. Začetkom februarja je v Peterburgu umrl eden izmed največjih učenjakov, po celem učenem svetu znani ruski kemik, D. Iv. Mendelějev. — Mendelějev se je porodil 27. januarja l. 1834. v Tobolskem, kjer je bil njegov oče ravnatelj gimnazije. Ko je dovršil gimnazijo, je vstopil v peterburški pedagoški zavod, kjer so bili njegovi profesorji: kemik Voskresenski, fizik Lenc, matematik Ostrogradski, astronom Savič in zoolog Brandt. Še kot dijak je Mendelějev spisal svoje prvo znanstveno delo: „Ob izomorfizme“. Po končanih študijah je odpotoval na Krim, kjer je

bil profesor. L. 1856. se je vrnil v Peterburg in je bil tam privatni docent na univerzi. Potem je odšel v Heidelberg, kjer je ustanovil kemijski laboratorij. V to dobo spadajo njegovi prvi znanstveni spisi. L. 1863. je bil imenovan za profesorja tehnološkega zavoda v Peterburgu; v ti dobi se je pečal z različnimi tehničnimi vprašanji. Potoval je po Kavkazu ter je proučeval nafto. V tem času je izdal „Himičeskiju tehnologiju“, ki se je v kratkem izpremenila v „Tehničeskiju enciklopediju“. Od te dobe se je šele prav razvila njegova znanstvena delavnost. V l. 1868.—1870. je izdal svoje imenitno delo „Osnovy himii“, ki je prevedeno skoraj v vse evropske jezike in po katerem je zaslovelo ime Mendelějeva po celem svetu. L. 1876. je ruska vlada poslala Mendelějeva v Pensilvanijo proučevati tamošnje naftne vire in kmalu potem v Kavkaz, da bi tam po ameriškem vzgledu pripomogel k razvoju ruske naftne industrije. Leta 1890. ga je vlada poslala na Angleško in Francosko, da bi proučeval vprašanje brezdimnega strelnega prahu. Po dveletnih študijah je Mendelějev iznašel najboljši brezdimni prah, takozvani pirokolodijni strelni prah. Od l. 1893. je bil Mendelějev ravnatelj novo ustanovljenega državnega zavoda za mere in tehtnice.

— Razen kemije se je umrl pečal tudi z drugimi znanstvenimi vprašanji, tako n. pr. leta 1887. je v balonu opazoval solčni mrk. Zanimljivo se je pa tudi za socialnopolitična vprašanja. V zadnjih letih je izdal nebroj spisov, ki v njih izraža svoje misli o raznih vprašanjih iz političnega in družabnega življenja. Leta 1905. je umrl dobil v priznanje zaslug za 50 letno znanstveno delovanje angleško kolajno Copleya. Omeniti je tudi treba, da je bil Mendelějev edini in prvi ruski učenjak, katerega je l. 1889. londonski kraljevski znanstveni zavod dvakrat povabil, naj predava o vprašanjih kemije. Stari pregovor „Nemo propheta in patria“ velja tudi o umrlem Mendelějevu. Na ruskem niso priznavali zaslug Mendelějevih; včasih je moral celo pretrpeti neopravičene in neutemeljene napade. Skoraj neverjetno, a vendar resnično je, da Mendelěj v ni bil imenovan za člana ruske znanstvene akademije. Neki ruski list je napisal v Mendelějevem nekrologu: „Skončalsja D. N. Mendelějev, krasi i gordost ruskoj nauki, krasi i gordost nauki vsega mira, člen vsëh akademij nauk, za isključenjem toliko odnoj ruskoj akademii.“

Pobjedonoscev. 23. t. m. je umrl v Peterburgu Konstantin Petrovič Pobjedonoscev, najbolj tipični predstavitelj samodržtva in bizantinskega pravoslavja v Rusiji. Rojen v staro davni Moskvi, se je že zgodaj navzel duha, ki je določeval celo njegovo življenje in usodo Rusije, ki je bila skoro štiri desetletja v njegovih rokah. Njegovi stariši so bili preprosti ljudje — oče je bil duhovnik — sin pa se je z lastno pridnostjo in železno vztrajnostjo povzpел do najvplivnejšega mesta v ruski državi — l. 1880. je bil imenovan za nadprokuratorja pravoslavnega svetega sinoda in odtedaj je on določeval smer tudi vsej cerkveni politiki. Na dvoru Aleksandra II. in Aleksandra III. je Pobjedonoscev, prej skromni profesor civilnega prava na moskovskem vseučilišču, postal vsegamoč. Predvsem je ta uspeh in ta moč pripisovati njegovemu izrednemu duhu, ki je bil globokoučen kakor malokateri drugi v Rusiji. Bil je mrk, hladen

in vendarle fanatičen mistik. Spisal je „Duhovno življenje“ in prevel na ruščino Tomaža Kempčana „Hojo za Kristom“. Mnogi, ki so ga poznali od bližje, pravijo, da se je bil zelo navzel modernih idej zlasti protestantskih nemških mislecev in teologov, da je pa to izkušal v sebi zatreti in vso Rusijo obvarovati vsake najmanjše tuje, „zapadne“ misli. Odtod njegova ekstremnost. Morda je s tem nekoliko zadet njegov sila komplicirani značaj, toda izčrpan ni. Za svoje ideje se je boril strastno in dosledno. Venomer je v svojih spisih pobijal „zapadno“ svobodoljubje, nemško filozofijo, francosko brezboštvo in angleški agnosticizem. (Poznal je dobro Herberta Spencerja.) Njegovo najusodnejše delo je bila prepričitev ustave, katero je Aleksander II. kratko pred atentatom, ki je končal

RUDJER JOSIP BOŠKOVIĆ D. J.

Sloveč matematik in astronom (* 1711, † 1788).

njegovo življenje, sestavil in ki jo je hotel Aleksander III. že podpisati, da ni posegel vmes Pobjedonoscev. 1. novembra l. 1905. se je Pobjedonoscev moral umakniti iz svoje službe, kjer je dolgo vladal nad Rusijo kakor drugi car in ji prizadjal toliko gorja. Zadnje dni je 80letni starček preživel navidez v tihoti in mirno; njegovi nasprotniki — in to je vsa moderna Rusija — pa pravijo, da je do konca svojega življenja intrigiral proti dumi in ustavi, katero je do dna srca sovražil.

Petintridesetletnica umetniške delavnosti M. L. Kropivnickega. Maloruski listi so se v zadnjem času s hva-